

რა ევროპული ღირებულებითი ორიენტირებაა მნიშვნელოვანი ქართული ეკონომიკური მოდელისთვის

*შოთა ვეშაბიძე, ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, დავით აღმაშენებლის სახელობის
საქართველოს ეროვნული თავდაცვის აკადემია,
ნუგზარ ბაბუაძე, სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი
თამარ ლაგვილაძე, სტუ-ს დოქტორანტი*

რეზიუმე

ევროპული ღირებულებები უნივერსალური ხასიათისაა და ყველა ეპოქას, საზოგადოებასა თუ სახელმწიფოს ერთნაირად მიესადაგება, ისეთ მარადიულ ფასეულობათა უნივერსალურობიდან გამომდინარე, როგორცაა: პიროვნების თავისუფლება, ადამიანური ღირსება, კანონის უზენაესობა, ეროვნული და კულტურული თვითმყოფადობა.

ქართული კულტურის ისტორია, მისი თუნდაც ზედაპირული მიმოხილვაც კი მკაფიოდ გვიჩვენებს, რომ დასავლური ღირებულებები და ფასეულობანი, მათ შორის ფუნდამენტური - ადამიანის უფლება, არ იყო უცხო ქართული სამყაროსათვის და ამ მხრივ მათ შორის კონფლიქტი არასდროს არსებობდა.

ევროპული ღირებულებებიდან, რომელთა განხორციელებითაც ევროპელები დაწინაურდნენ, უპირველესთა შორის აღსანიშნავია ქვეყნისათვის მსახურება, ყოველთვის ერის ინტერესების წინა პლანზე წამოწევა, პრაგმატულობა და რეალიზმი, განვითარების ეროვნული მოდელის შექმნა და, ამასთან ერთად უცხოური დადებითი გამოცდილების უეჭველი გათვალისწინება.

იმისათვის, რომ ხალხის ცხოვრება გავაუმჯობესოთ, საჭიროა თითოეული მოქალაქე ჩავაყენოთ ქვეყნის სამსახურში და ვიშრომოდ თავდაუზოგავად. ყველაზე უფრო პრიორიტეტული ის არის, რომ ვემსახუროთ სამყაროს ყველაზე მთავარ, უნიკალურ ღირებულებას – თითოეულ ადამიანს.

იმისათვის, რომ აღნიშნულ ამოცანას წარმატებით გავართვათ თავი, ჩვენ გვჭირდება როგორც ცალკეულ ინდივიდებს, ასევე ინდივიდებსა და საზოგადოებას და საზოგადოებასა და ხელისუფლებას შორის ურთიერთობის ისეთი ფორმების განვითარება, როგორიცაა სოლიდარობა, ტოლერანტობა, ნდობა, ურთიერთგაგება, თანამშრომლობა, ანუ ჩვენ, გვჭირდება სოციალური კაპიტალის განვითარება, რაც, უპირველეს ყოვლისა საგანმანათლებლო სისტემის პრეროგატივაა. ამასთან ერთად უნდა დავძლიოთ ერთგვარი “ფიქრის დეფიციტი”. უნდა დავძლიოთ სპონტანურობა, ემოციურობა, ახლომხედველობა საზოგადოებრივი გადანყვეტილებების მიღებისას და დავამკვიდროთ ანალიზი და შორსმჭვრეტელობა. მყისიერი ეფექტის ნაცვლად ხანგრძლივ შედეგებზე ორიენტირებულნი უნდა გავხდეთ. ჩვენ უნდა მივაღწიოთ ქვეყნის ჭეშმარიტ დემოკრატიულობას,

რომელიც განისაზღვრება არა იმით, თუ რამდენად თავისუფალია პროტესტის გამოხატვის საშუალება, არამედ იმით, თუ რამდენად აქტიურია მმართველობის პროცესში მოსახლეობის თანამონაწილეობა. ჩვენ გვჭირდება მოსახლეობასა და ხელისუფლებას შორის აქტიური დიალოგის ასპარეზის შექმნა.

უმთავრესი ამოცანა იმაში მდგომარეობს, რომ რაც შეიძლება სწრაფად შევუსაბამოთ ჩვენი ყოფითი და პოლიტიკური კულტურა და, საერთოდ, მისი ყველა ასპექტი, თანამედროვე ცივილიზებული სამყაროს სტანდარტებს. სწორედ ეს არის ჩვენი გადარჩენის უმთავრესი ამოცანა თანამედროვე გლობალიზაციის ეტაპზე. კონკრეტულად როგორ უნდა გაკეთდეს ეს, აი, ესაა მთავარი. ამისათვის კი მზა რეცეპტები ნამდვილად არ არსებობს. საჭიროა, ერთობლივად შევეცადოთ, ზუსტად განვსაზღვროთ პრიორიტეტები, რა არის მნიშვნელოვანი, რა გზით უნდა წავიდეთ, დაიგეგმოს მიზანმიმართული აქტივობები.

Summary

What is the important European value orientation of Georgian economic model

European values owe universal character and it suits every the epoch, society and states equally due to those eternal values such as: individual independence, human dignity, the supremacy of the law and national and cultural originality.

The history of Georgian culture, even its brief review, clearly shows that western values and among them the fundamental one-the human right-was not strange for Georgian society and consequently no conflict existed in this society.

From the European values (by means of development of the values the Europeans acquired the leading positions), the most important is to serve to the country, to outline the interests of the nation, pragmatism and realism, to create national model of development and taking into consideration positive experience of foreign countries. In order to improve the living conditions of people, it is necessary to involve every citizen in the life of the country, to serve to the most important and unique value-each citizen.

In order to cope with this objective successfully we need to develop the following forms of relationship such

as solidarity, tolerance, trust, mutual understanding, collaboration between each individual, between the individuals and society, between the society and government that means we need to develop social capital which is the prerogative of educational system. At the same time we should cope with the “deficit of thinking”, emotions, taking short sight decisions and implement analysis and long sight. We should be oriented on long term results instead of rapid results. We should reach democracy which will be defined not by that how freely a person can protest, but to show how actively the citizens are involved in the process of governing the country. We need to create an active dialogue between the government and the society.

The main objective is that we should connect our everyday and political culture to each other and generally, all its aspects to the standards of the modern civilized world. This is the main objective of our survival on the stage of modern globalization. How it can be done-this is the main point. No ready recipe exists for this, but we must define priorities and plan future activities.

* * * * *

მიმდინარე წლის მაისში ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულების ხელმოწერამ საქართველოს წინაშე მრავალი მნიშვნელოვანი ამოცანა დააყენა, რომელთაგან ერთ-ერთი უმთავრესი არის მიღებული დიდი შესაძლებლობების გამოყენება ქართული ეკონომიკური მოდელის ჩამოყალიბების მიზნით.

ევროპულ და ევროატლანტიკურ ღირებულებებს ყველა ქვეყნისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს. ამიტომ, ბუნებრივია, გვებადება კითხვები: რას ნიშნავს ევროპული ღირებულებები? რა სარგებლობის მოტანა შეუძლია ეროვნული ეკონომიკისთვის ამ ღირებულებათა განხორციელებას? შესაძლებელია თუ არა მისი სხვა ქვეყნებში დანერგვა, მაგალითად, საქართველოში? ეს კითხვები დღეიდან აინტერესებდათ საქართველოს დიდ მეფეებს, ფარნავაზიანთა და ბაგრატიონთა სახელოვანი დინასტიების წარმომადგენლებს, „პირველ ევროპელს“ სოლომონ დოდაშვილს, ილია ჭავჭავაძეს, ნიკო ნიკოლაძეს, კონსტანტინე გამსახურდიას, გრიგოლ რობაქიძეს. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია უნმინდესის და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის მოძღვრებანი ეროვნული ეკონომიკური ფასეულობების შესახებ.

უპირველეს ყოვლისა, უნდა გავარკვიოთ არსებობს თუ არა ფენომენი „ევროპული ღირებულებები“? საერთოდ, უნდა ითქვას, რომ წმინდა სახით რაიმე ღირებულებანი არ არსებობს, მაგრამ ნებისმიერი ქვეყნის ღირებულებებში არის რაღაც ისეთი მარადიული, ტრადიციული, რომლის გამოც მათ უწოდებენ „ევროპულ“, „ტრანსატლანტიკურ“, „აზიურ“, „რუსულ“, „ქართულ“ და ა.შ. ღირებულებებს. ჩვენთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია

ისეთი ევროპული ღირებულებები, როგორიცაა: პიროვნული სინდისი, თავისუფლება, ერთობა, თანასწორობა, სამართლიანობა. სწორედ ამ ღირებულებებით ვაცნობიერებთ ჩვენ, თუ რა არის ჩვენთვის ევროპა. ევროპული ღირებულებები უნივერსალური ხასიათისაა და ყველა ეპოქას, საზოგადოებასა თუ სახელმწიფოს ერთნაირად მიესადაგება, ისეთ მარადიულ ფასეულობათა უნივერსალურობიდან გამომდინარე, როგორიცაა: პიროვნების თავისუფლება, ადამიანური ღირსება, კანონის უზენაესობა, ეროვნული და კულტურული თვითმყოფადობა.

ქართული კულტურის ისტორია, მისი თუნდაც ზედაპირული მიმოხილვაც კი მკაფიოდ გვიჩვენებს, რომ დასავლური ღირებულებები და ფასეულობანი მათ შორის ფუნდამენტური - ადამიანის უფლება არ იყო უცხო ქართული სამყაროსათვის და ამ მხრივ მათ შორის კონფლიქტი არასდროს არსებობდა.

ნიკო ნიკოლაძე ევროპული ღირებულებებიდან, რომელთა განხორციელებითაც ევროპელები დანიშნულდნენ, უპირველესთა შორის ასახელებდა ქვეყნისათვის მსახურებას, ყოველთვის ერის ინტერესების წინა პლანზე წამოწევას, ჩვენთვის უცხო პრაგმატულობასა და რეალიზმს, განვითარების ეროვნული მოდელის შექმნას და, ამასთან ერთად უცხოური დადებითი გამოცდილების შექმნას.

ღირებულებათა სისტემა, რომელმაც ახალი საზოგადოების შექმნას უნდა შეუნყოს ხელი, საქართველოში ჩამოყალიბებული ფორმით ჯერ კიდევ არ არსებობს. ევროპულმა ქვეყნებმა, გაიარეს რა საკმაოდ ხანგრძლივი და წინააღმდეგობებით აღსავსე გზა ქრისტიანობაზე დაფუძნებული ღირებულებათა სისტემის დასამკვიდრებლად, შეძლეს მისი ჩამოყალიბება. ამით მათ შეძლეს შედარებით უმტკივნეულოდ გაეძლოთ ყველა სირთულისათვის და XXI საუკუნის დასაწყისში და უფრო ადრეც მოწინავე პოზიციებზე პირველები და ყველაზე ადრე დამკვიდრდნენ. ეს მათ, უპირველეს ყოვლისა, ღირებულებათა მწყობრი სისტემის ჩამოყალიბებამ მოუტანა. ვინაიდან ამ ქვეყნებმა ყველაზე უფრო ადრე შეძლეს ღირებულებათა ყველაზე ღირსეული, ჰუმანური და სამართლიანი სისტემის დამკვიდრება, ამ ღირებულებებს შეიძლება ევროპული ან ევრო-ატლანტიკური ღირებულებები ვუწოდოთ. სწორედ საერთო ღირებულებებს ეფუძნება მსოფლიოს ყველაზე უნიკალური ინტეგრაციული გაერთიანება — ევროპული კავშირი, სწორედ საერთო ღირებულებებმა ჩაუყარა საფუძველი ერთიან ევროპას, რაც 1952 წლის 25 მარტს რომის დეკლარაციით გაფორმდა. ევროპული ღირებულებები ნაკლებადაა დაკავშირებული კულტურულ მემკვიდრეობასთან (მცირედითაც არ უგულებელყოფს, არ ხელყოფს მათ) და ცხოვრებისა და შრომის ყველაზე ეფექტურ მოდელად გვევლინება, უპირველესი, უმთავრესი ევროპული ღირებულებები კი დემოკრატია, სამართლებრივი სახელმწიფო და

სიტყვის თავისუფლება.

სისტემური სახით, სრულყოფილად ჩამოყალიბებული ღირებულებებისგან საქართველო ჯერ კიდევ საკმაოდ შორსაა. გარკვეული გაგებით შეიძლება დავსვათ ასეთი კითხვა: ევროპამ ქრისტიანობაზე დაფუძნებული ღირებულებათა სისტემა დაამკვიდრა, განა საქართველოც ამ ღირებულებებს არ ეფუძნება? მაშ, რაშია საქმე? რით განსხვავდება ღირებულებათა ქართული სისტემა ევროპულისგან, რომლისკენაც ჩვენ ნიადაგ მივისწრაფვით? ეს დაკავშირებულია ღირებულებათა სისტემის განხორციელებასთან, მასთან მიახლოების სიმწიფესთან, მისი სისრულის მიღწევასთან, რასაც საქართველოში წინ მრავალი გარემოება ელოდება. ამიტომ საჭიროა, უპირველეს ყოვლისა, ეს ხელისშემშლელი გარემოებები დავძლიოთ.

იმისათვის, რომ ხალხის ცხოვრება გავაუმჯობესოთ, საჭიროა თითოეული მოქალაქე ჩავაყენოთ ქვეყნის სამსახურში და ვიშრომოდ თავდაუზოგავად. ყველაზე უფრო პრიორიტეტული ის არის, რომ ვემსახუროთ სამყაროს ყველაზე მთავარ, უნიკალურ ღირებულებას – თითოეულ ადამიანს. ამ მიზნით საქართველოს პრემიერ-მინისტრობის კანდიდატმა ბიძინა ივანიშვილმა ქვეყნის უმაღლესი საკანონმდებლო ორგანოს წინაშე თავისი საპროგრამო სიტყვით გამოსვლისას ხალხისა და მთავრობის უპირველეს ამოცანებს შორის განსაზღვრა: 1. ვინაიდან, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, თითოეული ადამიანი არის განუმეორებელი, უნიკალური უმაღლესი ღირებულება, უპირველეს ყოვლისა, სწორედ ხალხის უმრავლესობის უკიდურეს გაჭირვებას უნდა დავაღწიოთ თავი; 2. საჭიროა დემოკრატიული ინსტიტუტების განვითარება. უნდა დავამკვიდროთ კანონის უზენაესობა და აღვადგინოთ სამართლიანობა ქვეყანაში. არც ერთი დანაშაული, თუ ის მტკიცებულებებით იქნება გამყარებული, არ უნდა დარჩეს დაუსჯელი. ყველამ, ვისაც უკანონოებაში ექნება მონაწილეობა მიღებული, პასუხი უნდა აგოს კანონის წინაშე – მხოლოდ კანონისა და სასამართლოს ძალით. შესწავლილი უნდა იქნეს საკუთრების უფლების ტოტალური დარღვევის შედეგად შექმნილი ვითარება, აგრეთვე, საქართველოში ბოლო წლებში გავრცელებული “ელიტარული კორუფციის” მასშტაბები და უნდა შემუშავდეს მათი აღმოფხვრის მექანიზმები; 3. ქვეყანამ უნდა განახორციელოს ფართომასშტაბიანი რეფორმები ყველა სტრატეგიული მიმართულებით და მთავრობის პოლიტიკა უნდა დაეფუძნოს საქართველოს მოსახლეობის მკაფიოდ გამოხატულ ინტერესებს. ამისათვის სამთავრობო პოლიტიკის დაგეგმვის პროცესში აქტიურად უნდა იქნენ ჩამბული მოქალაქეები და სწორედ ეს უნდა გახდეს მთავრობის მუშაობის საფუძველი [6, გვ. 2-3].

ოცდამეერთე საუკუნემდე საქართველომ ურთულესი გზა გაიარა. ქვეყანა ბევრჯერ სასწაულებრივად გადარჩა. ამ ხანგრძლივი ისტორიის მანძილზე თვითდამკვიდრებისათვის

ბრძოლაში ერმა თავისი გადარჩენის მარადიული ღირებულებანი ჩამოაყალიბა. ჩვენი გადარჩენის ერთადერთი სწორი გზა, როგორც ხანგრძლივი ისტორიული გამოცდილებით დასტურდება, არის ეროვნული, ტრადიციული ღირებულებების გაძლიერება. ამასთანავე, გლობალური ფაქტორის გათვალისწინებაც არ უნდა დაგვავიწყდეს. გარე სამყაროსთან სრულფასოვანი ინტეგრირება ჩვენი და საერთოდ ყველას განვითარების აუცილებელ პირობად იქცა. ამიტომ ჩვენ გვჭირდება ღირებულებათა ზომიერი ცვლილება. ეს კი, ერთი მხრივ, შეუძლებელია სათანადო ეროვნულ ფუნდამენტზე დაფუძნების გარეშე, მეორე მხრივ კი, ფუნდამენტი გლობალიზაციით განპირობებული აუცილებელი ცვლილების გარეშე ყოველთვის მყარად ვერ იქნება. ჩვენ გვჭირდება ეროვნულ ფასეულობათა ჰომოგენიზაცია. სოციალური პოლიტიკის დოქტორი, გიორგი შაქარიშვილი, 2008 წლის 2 თებერვალს ჟენევიდან გამოგზავნილ წერილში სამართლიანად აღნიშნავდა: “საქართველოს ისტორიის ერთი თვალის გადავლევაც საკმარისია იმის დასანახავად, თუ რაოდენ მრავალფეროვანია სხვადასხვა იდეოლოგიების, ცივილიზაციების და კულტურების ზეგავლენა ქართულ საზოგადოებაზე. ბიზანტიური წიალიდან აღმოცენებული მართლმადიდებლური ქრისტიანული ბაზისი საუკუნეების განმავლობაში განიცდიდა არაბულ და მონგოლურ, შემდგომ ისლამურ ზეგავლენას, რასაც მოჰყვა ცარისტული რუსეთის საშუალებით ევროპულ კულტურასთან ზიარება, რომელიც მოგვიანებით შეიცვალა ისტორიული თვალსაზრისით ხანმოკლე, მაგრამ ძლიერად თავსმოხვეული საბჭოთა იდეოლოგიით. ბუნებრივია, ზეგავლენათა ამგვარ დინამიზმს არ შეეძლო არ გამოეწვია საზოგადოებრივ ფასეულობათა ჰეტეროგენიზაცია, რის შედეგადაც დღევანდელი რიგითი ქართველი, თავისი კულტურული, ტრადიციული თუ ზნეობრივი ფასეულობების მიხედვით, არის ერთგვარი ჰიბრიდი, რომელშიც ტრადიციული ქართული ზნეობრივი თვისებები სხვადასხვა დოზით არის შეზავებული აღმოსავლური კონსერვატიზმით, ევროპული ლიბერალიზმით და საბჭოთა ვერტიკალიზმით. ყოველ ამ ფასეულობას შესაბამისი საზოგადოებრივი ქცევითი გამოხატულება ახასიათებს. ხშირ შემთხვევაში საზოგადოებრივ ფასეულობათა სხვადასხვა ტიპები ერთმანეთთან უკუქმედებით დამოკიდებულებაში იმყოფება, რაც საზოგადოებრივ ქცევით გამოსავალს არაპროგნოზირებად და რთულად საინტერესოს ხდის. ყოველივე ამის ფონზე, ალბათ, სასურველია ამ ფასეულობათა მეტ-ნაკლები ჰარმონიზაცია, რომლის ერთადერთი სწორი გზა ეროვნული, ტრადიციული ფასეულობების გაძლიერება იქნებოდა. ამავე დროს, წარმოვადგენთ რა დღევანდელი თანამედროვე სამყაროს განუყოფელ ნაწილს, ალბათ, ასევე მნიშვნელოვანია, ჩვენს ტრადიციულ საზოგადოებრივ ფასეულობაში არსებული რომანტიკულ-ემოციური დომინანტის ზომიერი დაბალანსება თანამედროვე

გლობალისტურ-პრაგმატული კომპონენტითაც, რაც დაგვეხმარება გარესამყაროსთან სრულფასოვან ინტეგრირებაში და თანამშრომლობაში, ეს კი ქვეყნის განვითარების და წარმატების ერთ-ერთ გადამწყვეტ ფაქტორს წარმოადგენს [7, გვ.4].

იმისათვის, რომ აღნიშნულ ამოცანას წარმატებით გავართვათ თავი, ჩვენ გვჭირდება როგორც ცალკეულ ინდივიდებს, ასევე ინდივიდებსა და საზოგადოებას და საზოგადოებასა და ხელისუფლებას შორის ურთიერთობის ისეთი ფორმების განვითარება, როგორიცაა სოლიდარობა, ტოლერანტობა, ნდობა, ურთიერთგაგება, თანამშრომლობა, ანუ ჩვენ, გვჭირდება სოციალური კაპიტალის განვითარება, რაც, უპირველეს ყოვლისა საგანმანათლებლო სისტემის პრეროგატივაა. ამასთან ერთად უნდა დავძლიოთ ერთგვარი “ფიქრის დეფიციტი”. უნდა დავძლიოთ სპონტანურობა, ემოციურობა, ახლომხედველობა საზოგადოებრივი გადამწყვეტილებების მიღებისას და დავამკვიდროთ ანალიზი და შორსმჭვრეტელობა. მყისიერი ეფექტის ნაცვლად ხანგრძლივ შედეგებზე ორიენტირებულნი უნდა გავხდეთ. ჩვენ უნდა მივაღწიოთ ქვეყნის ჭეშმარიტ დემოკრატიულობას, რომელიც განისაზღვრება არა იმით, თუ რამდენად თავისუფალია პროტესტის გამოხატვის საშუალება, არამედ იმით, თუ რამდენად აქტიურია მმართველობის პროცესში მოსახლეობის თანამონაწილეობა. ჩვენ გვჭირდება მოსახლეობასა და ხელისუფლებას შორის აქტიური დიალოგის ასპარეზის შექმნა.

შვეიცარიის ქართული სათვისტომოს თავმჯდომარე გიორგი კავკასიძე აღნიშნავს, რომ დიდი განსხვავება არსებობს დასავლურ და ჩვენს ღირებულებათა სისტემასა და აზროვნებაში. განსხვავება ის არის, რომ დასავლეთში ყოველი მოქმედება არის შედეგზე ორიენტირებული, ჩვენთან კი პრინციპზე, ჩვენ ნეგატიურები ვართ, დასავლელები კი პოზიტიურები არიან. ჩვენთან შედარებით დასავლელები უფრო პირდაპირები და გულახდილები არიან; ჩვენში კანონის უპატივცემულობა და უდისციპლინოება, დასავლეთში კი კანონისადმი ღრმა მონივნება და მორჩილება. ვინაიდან ამის ძირითადი მიზეზი არის განსხვავება ფასეულობებში, უნდა მოხდეს დასავლური ფასეულობების სინთეზირება ჩვენს კულტურასთან, ყოფასთან, ცხოვრების წესთან.

საქართველო ევროატლანტიკურ ღირებულებებზე ორიენტირებული ქვეყანაა. ქართული საზოგადოება თითქმის ერთხმად ეთანხმება ქვეყნის დასავლურ კურსს. ამიტომ, ამასთან ერთად, ბუნებრივია, გვიჩნდება კითხვა: ხომ არ დავკარგავთ ამით ჩვენს ღირებულებებს? როგორც ია ანთაძე აღნიშნავს: “საზოგადოების ცნობიერებაში ყველაზე ხშირად ეჭვები ეროვნულ თვითმყოფადობასთან დაკავშირებით ჩნდება: ხომ არ ემუქრება საფრთხე ქართულ ტრადიციებს? ხომ არ კნინდება მრავალი თაობის მიერ აღიარებული ღირებულებები? განსაკუთრებით ხშირად ისმის პროტესტი ტელეპროდუქციასთან დაკავშირებით: “ამდენი სისხლის ჩვენება შეუძლებელია!”, “სერიალების

მორალი ლუპავს ახალგაზრდებს!”, “ჰოლივუდის ფილმები ძალადობის კულტს ამკვიდრებს!” [1, გვ.5].

ამ კითხვებზე გონივრული პასუხი ის არის, რომ “თუ საქართველოში ღირებულებები იცვლება, აგრესიის დონე იზრდება, ან ტრადიციები იკარგება, ამის მიზეზი საკუთარ ოჯახებსა და გარემოში უნდა მოვიძიოთ; თუ კულტურის როლი დაკნინებულია ან მეცნიერები თავს ზედმეტად გრძნობენ, პასუხი ჩვენსავე საზოგადოებას და ხელისუფლებას უნდა მოვკითხოთ. ევროპული ინტეგრაცია ქვეყნის თვითმყოფადობას საფრთხეს არ უქმნის, ამას ევროკავშირის ძველი თუ ახალი წევრი — სახელმწიფოების გამოცდილება ადასტურებს. ეროვნული იდენტობის დაკარგვის შიშს თუ რამე საფუძველი აქვს, ეს საფუძველი საკუთარ თავშია საძიებელი და არა ევროპაში” [1, გვ.5].

ეს სამართლიანი მინიშნება მოითხოვს იმას, რომ თუ გაქვს ევროკავშირსა და ნატოში ინტეგრაციის ამბიციები, უნდა შეიძინო სათანადო ამუნიციებიც, ანუ შეცვალო შენი ღირებულებები, ისე, როგორც ევროკავშირის ქვეყნებმა შეცვალეს. ისინი ისე ამაღლდნენ საერთო ევროპულ ღირებულებებამდე, ისე მოახდინეს ერთმანეთთან ინტეგრაცია, რომ თავიანთი თვითმყოფადობა, მარადიული ღირებულებანი და ტრადიციები კი არ დაუკარგავთ, არამედ სწორედ ამ ინტეგრაციის საფუძველზე შეინარჩუნეს და განამტკიცეს კიდევაც ისინი. ხოლო იმისათვის, რომ ევროპულ ღირებულებებამდე ავმალდეთ, გავხდეთ მისი ორგანული ნაწილი, მხოლოდ იურიდიულად ევროკავშირში ან ნატოში მიღებით ამას ვერ მივაღწევთ, ვერ გავხდებით მისი რეალური ნაწილი. როგორც იტყვიან: “ყოფითი კულტურით დანყებული — რაც სულ მცირე, საკუთარი ნაგვის მოვლაში უნდა გამოიხატოს და პოლიტიკური კულტურით დამთავრებული — რაც ხელისუფლების მშვიდობიანი ცვლის თუნდაც ერთი პრეცედენტით უნდა დადასტურდეს - ევროპამდე, ჩანს, შორი და რთული გზა გვაქვს გასავლელი...” [1, გვ.5].

ამიტომ უმთავრესი ამოცანა იმაში მდგომარეობს, რომ რაც შეიძლება სწრაფად შევუსაბამოთ ჩვენი ყოფითი და პოლიტიკური კულტურა და, საერთოდ, მისი ყველა ასპექტი, თანამედროვე ცივილიზებული სამყაროს სტანდარტებს. სწორედ ეს არის ჩვენი გადარჩენის უმთავრესი ამოცანა თანამედროვე გლობალიზაციის ეტაპზე.

მაინც სად უნდა ვეძიოთ სათავე ღირებულებათა გასრულყოფილებისა? ზოგადად თუ ვიტყვით, საჭიროა ღირებულებათა სწორი სისტემა ჩამოყალიბდეს, მაგრამ კონკრეტულად როგორ უნდა გაკეთდეს ეს, აი, ესაა მთავარი. იმისათვის კი მზა რეცეპტები ნამდვილად არ არსებობს. ერთობლივად შევეცადოთ ზუსტად განვსაზღვროთ პრიორიტეტები, რა არის მნიშვნელოვანი, რა გზით უნდა წავიდეთ, დაიგეგმოს მიზანმიმართული აქტივობები.

სწორედ ასეთ მიდგომებს ითვალისწინებს ევროკავშირის ლისაბონის ხელშეკრულებაში

ჩამოყალიბებული ევროპული კავშირის მიზნები და ფასეულობები. ლისაბონის ხელშეკრულება მკაფიოდ ადგენს ეკ-ის მიზნებს და მის სწრაფვას მშვიდობის, დემოკრატიის, ადამიანის უფლებათა დაცვის, სამართლიანობის, თანასწორობის, კანონიერების და მდგრადი განვითარების უზრუნველსაყოფად.

ამ ხელშეკრულების შესაბამისად ეკ-მა უნდა:

1. უზრუნველყოს თავისუფლების, უსაფრთხოების და სამართლიანობის ზონათა არსებობა შიდა საზღვრების გარეშე;
 2. ხელი შეუწყოს ევროპის მდგრად ეკონომიკურ განვითარებას ეკონომიკის დაბალანსებული ზრდის და ფასების სტაბილურობის, ასევე მაღალ-კონკურენტული სოციალურად ორიენტირებული საბაზრო ეკონომიკის საფუძველზე, გარდა ამისა, სწრაფით სრული დასაქმებისა და სოციალური პროგრესისკენ, გარემოს დაცვის მაღალი დონის უზრუნველყოფისკენ;
 3. იზრძოლოს სოციალური იზოლაციის და დისკრიმინაციის წინააღმდეგ, ამასთანავე ხელი შეუწყოს სოციალური სამართლიანობის და დაცვის უზრუნველყოფას;
 4. ხელი შეუწყოს ეკ-ის წევრი-ქვეყნების ეკონომიკურ, სოციალურ და ტერიტორიულ მთლიანობას და მათ შორის სოლიდარულობას;
 5. ისწრაფოდეს მტკიცე ეკონომიკური და სავალუტო კავშირის შექმნისკენ, რომელიც გამოიყენებს ევროს ვალუტის სახით;
 6. იცავდეს ეკ-ის ფასეულობებს და ხელს უწყობდეს მათ გავრცელებას მთელ მსოფლიოში, აგრეთვე ინარჩუნებდეს მთელ მსოფლიოში მშვიდობას, უსაფრთხოებას და მდგრად ეკონომიკურ განვითარებას, ასევე ნერგავდეს სოლიდარობას და პატივისცემას ადამიანებს შორის, ამასთანავე მხარს უჭერდეს თავისუფალ და პატიოსან ვაჭრობას, სიღატაკის აღმოფხვრას;
 7. უზრუნველყოფდეს ადამიანის უფლებათა დაცვას, განსაკუთრებით ბავშვთა უფლებების, აგრეთვე – საერთაშორისო კანონმდებლობის დაცვასა და განვითარებას, მათ შორის გაერო-ს წესდების პრინციპთა პატივისცემას;
 8. ასეთია მისი ძირითადი მიზნები. ლისაბონის ხელშეკრულება დაიდო იმისთვის, რომ ეკ-ს მისცეს სახსრები (საშუალებები) მათ მისაღწევად.
- ჩვენ უნდა გავაცნობიეროთ, რომ როგორც საქართველოს პრეზიდენტი აღნიშნავს: „საპარლამენტო და საპრეზიდენტო არჩევნებით ხელისუფლების ცვლილების პრეცედენტის შექმნით ჩვენ შევძელით სახელმწიფოებრივი განვითარების სრულიად ახალ საფეხურზე გადასვლა. დასრულდა პოსტსაბჭოთა პერიოდი და დაიწყო თანამედროვე ტიპის დემოკრატიის მშენებლობა, რითიც ახალი, ევროპული ტიპის პოლიტიკურ კულტურას დავუდეთ სათავე.

რა პოზიციებიც არ უნდა ჰქონოდათ მოქალაქეებს არჩევნების დროს, ჩვენ ყველას გვაერთიანებს საერთო მიზანი - მშვიდობიანი, გაერთიანებული,

დემოკრატიული, განვითარებული და ლალი საქართველო.“[9].

საქართველოს პრეზიდენტის სიტყვაში ხაზ-გასმულია, რომ ამ მიზნის მისაღწევად ჩვენმა ქვეყანამ განუხრელად უნდა იზრუნოს დემოკრატიული მმართველობის ტრადიციის დამკვიდრებისთვის, სახელმწიფო ინსტიტუტების გაძლიერებისთვის, ქვეყნის მართვაში მოქალაქეთა მონაწილეობის უზრუნველყოფისთვის. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გავამახვილოთ ეკონომიკურ წინსვლაზე, თითოეული ადამიანის კეთილდღეობისა და ღირსეული ცხოვრების პირობების შექმნაზე, საქართველოს დემოკრატიულ და მშვიდობიან განვითარებაზე, ყველა მოქალაქისთვის კეთილდღეობის, ეთნიკური, კულტურული იდენტობის შენარჩუნებისა და პოლიტიკური უფლებების ხელშეუხებლობის გარანტიებზე, დევნილებისა და ლტოლვილების უპირობო, უსაფრთხო და ღირსეულ დაბრუნებაზე მათ საკუთარ სახლებში, მათთვის ღირსეული ცხოვრების პირობების უზრუნველყოფასა და უფლებათა დაცვაზე.

დაბოლოს, ჩვენი სტატია გვინდა დავამთავროთ ილია ჭავჭავაძის სიტყვების პერიფრაზით იმის თაობაზე, რომ ჩვენთვის ევროპული ღირებულებებიდან განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია „ევროპიული განათლება და მეცნიერება“, „ევროპიული მმართველობა, წესი და რიგი“ და ყველაფერი ევროპული კულტურის მინაღწევარი, რაც ჩვენი ქვეყნის წინსვლასა და პროგრესს ხელს შეუწყობს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ანთაძე ი. რა მანძილია ევროპამდე? “24 საათი”, 123 (1567), 2007.
2. ვეშაპიძე შ. კაცობრიული ღირებულებები და ეკონომიკის ღირებულებითი ორიენტირები. ელექტრონული, nplg.ge, ციფრული ბიბლიოთეკა ივერიელი, 2012.
3. ვეშაპიძე პ. თავისუფალი პრესის არარსებობა ტირანიაა, “24 საათი”, 121 (670), 24 მაისი, 2004.
4. ივანიშვილი ბ. საქართველოს პრემიერ მინისტრობის კანდიდატის საპროგრამო სიტყვა. “საქართველოს რესპუბლიკა”, 1206 (7082), პარასკევი, 26 ოქტომბერი, 2012.
5. კაკვასიძე გ. რა უნდა შეიცვალოს საქართველოში? „24 საათი“, 2009 წლის 15 აპრილი, 183 (2121).
6. ფანასკერტელ-ციციშვილი ო. ლიბერალიზმი — სამყაროს გადამრჩენი, თუ — პირიქით. “საქართველოს რესპუბლიკა”, 130, 13 ივლისი, 2010.
7. ლოლობერიძე ლ. 800 მილიონი ევროპელის ევროპა „24 საათი“, 197, 2005 წლის 29 აპრილი.
8. შაქარიშვილი გ. საზოგადოებრივი მაუწყებლის რეფორმა: მასმედიის როლი ეროვნულ მშენებლობაში “24 საათი”, 12 თებერვალი, 2008 წ., 131.
9. news.ge პრეზიდენტ გიორგი მარგველაშვილის საინაუგურაციო სიტყვა. 17.11.2013.